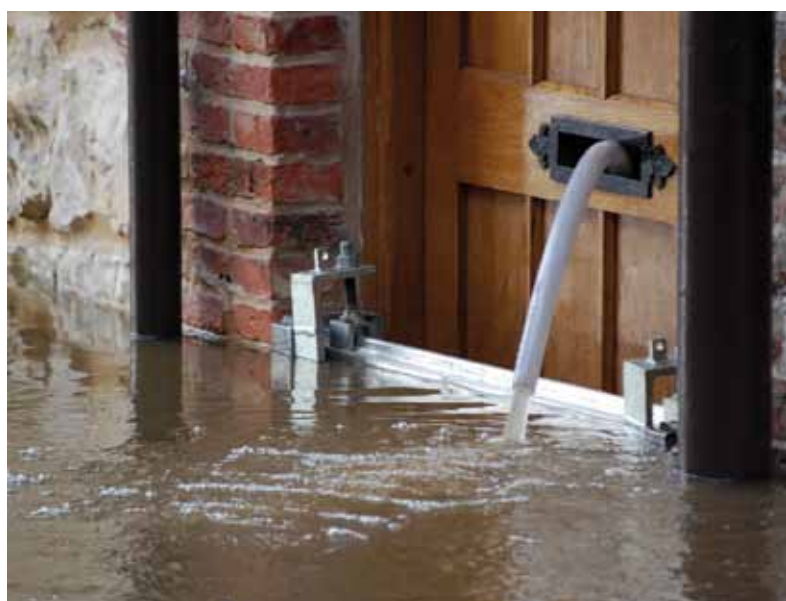

Het beheersen

van overstromingsrisico's met een publiek-private verzekering

Verschiedende delen van Nederland zijn afgelopen zomer geteisterd door hevige regenval. Dit resulteerde in lokale wateroverlast en voor sommige huishoudens in substantiële schade. Op basis van een studie die is uitgevoerd door het Centrum voor Verzekeringstatistiek verwacht het Verbond van Verzekeraars dat in de toekomst zulke buien en schades vaker zullen plaatsvinden door klimaatverandering.

*Wouter Botzen, universitair Docent Verzekeringen en Overstromingsrisico's
Jeroen Aerts, hoogleraar Klimaatrisico's, waterbeheer en verzekeringen
Beide verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam, Instituut voor
Milieuvraagstukken*

De particuliere schade veroorzaakt door extreme regenval is in de meeste gevallen gedekt in de gebruikelijke verzekeringen. Echter is dit niet het geval voor schade die veroorzaakt wordt door overstromingen van grote rivieren of de zee, omdat verzekeringspolissen dit uitsluiten. Vanwege het goede beschermingsniveau van Nederland tegen overstromingen komen deze rampen gelukkig zelden voor, maar in de toekomst kunnen overstromingsrisico's toenemen door zeespiegelstijging en hogere piekafvoeren van rivieren. Dit onderschrijft het belang van nieuwe investeringen in preventie van overstromingen, zoals zijn voorgesteld door de Tweede Delta Commissie onder leiding van ex-minister Veerman. Daarnaast is het ook van belang te bekijken hoe huishoudens op een doelmatige manier schadeloos kunnen worden gesteld in het geval er toch een overstroming plaatsvindt.

Vanaf 2006 tot begin dit jaar hebben ambtenaren van de ministeries van Binnenlandse Zaken, Financiën en Verkeer & Waterstaat en medewerkers van het Verbond van Verzekeraars de mogelijkheden om overstromingen

verzekeraar te maken verkend. In dit overleg is gekeken naar een publiek-private verzekeringsconstructie omdat een pure private verzekering niet haalbaar is vanwege de hoge correlatie van overstromingsrisico's en de mogelijkheid op zeer hoge schades die de capaciteit van verzekeraars te boven gaan. De overheid heeft uiteindelijk besloten om de publiek-private overstromingsverzekering voorlopig niet in te voeren.

Een promotieonderzoek aan de Vrije Universiteit heeft in dezelfde periode als de verkenning van de overheid en het Verbond van Verzekeraars de mogelijkheid tot het verzekeren van overstromingsrisico's onderzocht. Dit onderzoek heeft geconcludeerd dat een publiek-private overstromingsverzekering bestaande uit 3 lagen voordelen heeft ten opzichte van de huidige ad hoc schaderegeling van de overheid: de Wet Tegemoetkoming Schade bij Rampen en Zware Ongevallen (WTS). In de voorgestelde publiek-private verzekering wordt een klein gedeelte van overstromingschade betaald door particulieren via een eigen risico (laag 1), dekken private verzekeraars een middenlaag van schade

gefinancierd uit premies die deels op risico zijn gebaseerd (laag 2), terwijl de overheid bijspringt als de schade extreem hoog uitvalt (laag 3). Een deel van dit onderzoek heeft tevens de interesse van huishoudens voor een overstromingsverzekering onderzocht. Uit een steekproef van ruim 1000 huishoudens uit het rivierengebied is geschat dat de betalingsbereidheid hoog genoeg is om een gedeeltelijk private verzekering te realiseren.

Voordelen van een overstromingsverzekering zijn dat deze bijdraagt aan financiële zekerheid van huishoudens terwijl ad hoc vergoeding van schade uit belastinggelden deels wordt voorkomen. Het is op dit moment namelijk onzeker of huishoudens getroffen door een overstroming hun schade vergoed krijgen via de WTS en hoeveel van de geleden schade door de overheid wordt gecompenseerd. Enquêtes onder Nederlandse huizenbezitters tonen aan dat de algemene perceptie van het overstromingsrisico laag is. Verzekeringen met op risico gebaseerde premies geven een prijssignaal af van het overstromingsrisico dat burgers lopen, en kunnen op die manier hun risicobewustzijn verhogen. Ook kunnen verzekeringen economische prikkels afgeven die het nemen van schadebeperkende maatregelen door huishoudens stimuleren, zoals het plaatsen van kostbare apparatuur op hoog gelegen verdiepingen. Uit een vraagstelling onder 500 huishoudens blijkt inderdaad dat prikkels van verzekeringen, zoals premiekortingen, een effectief middel zijn om risicoreductie door huishoudens te bewerkstelligen, waarmee schade met enkele miljarden euro's kan worden bespaard tijdens een overstroming.

Het bestuderen van maatregelen die de gevolgen van overstromingen beperken is relatief nieuw in het Nederlandse waterbeheer dat gekenmerkt is door preventie, bijvoorbeeld met stormvloedkeringen en dijken. Er is een aantal redenen waarom schade beperkende maatregelen een nuttige aanvulling kunnen vormen op het huidige preventief georiënteerde beleid. Recente inzichten in mogelijke overstromingsdieptes tonen aan dat waterniveaus tijdens overstromingen in verschillende regio's minder hoog zijn dan algemeen werd aangenomen, wat mogelijkheden schept voor 'overstromingsrobuust' bouwen. Daarnaast hebben ervaringen in andere landen, zoals de overstromingen van de rivier de Elbe, aangetoond dat veel schade bespaard kan worden als huishoudens relatief simpele maatregelen nemen. Met het oog op toenemende risico's door klimaatverandering is het voorts van belang om het beperken van de gevolgen van overstromingen te bestuderen, mede omdat in sommige gebieden een te hoge dijkverzwaring als te kostbaar of esthetisch onaantrekkelijk kan worden ervaren. De praktijk in het buitenland wijst uit dat het

niet zo is dat verzekeringen als een alleenstaand middel dienen te worden toegepast om schadebeperking te bevorderen. Een studie van de Vrije Universiteit naar overstromingsrisico's in New York City toont aan dat een integraal beleid van risico zoning, bouwvoorschriften en verzekeringen een effectieve mix kan vormen om risicoreductie te bewerkstelligen en robuustheid tegen klimaatverandering te vergroten.

Overigens is niet enkel klimaatverandering van invloed op toekomstige overstromingsrisico's en spelen sociaaleconomische ontwikkelingen ook een grote rol. Een belangrijke factor is de toename in blootstelling aan overstromingen die veroorzaakt is door het verder bebouwen van kwetsbare gebieden. Deze trends zullen naar verwachting doorzetten en op dit moment worden bijvoorbeeld verschillende 'buitendijkse' gebieden verder ontwikkeld, zoals in Dordrecht en Rotterdam. Deze gebieden zijn aantrekkelijk voor bewoners die graag in de buurt van het water wonen, maar een keerzijde is het overstromingsvraagstuk en in het bijzonder wie daarvoor verantwoordelijkheid neemt. In principe, draagt de overheid niet de verantwoordelijkheid voor de schadeafhandeling in zulke gebieden terwijl geen verzekering wordt aangeboden. Het is daarom van belang om hiervoor een oplossing te vinden. Tevens is het relevant om te onderzoeken hoe bewoners van buitendijkse gebieden het overstromingsrisico en de verantwoordelijkheid hiervoor ervaren, en welke maatregelen zij kunnen en willen nemen om zich te beschermen tegen overstromingen. Hiervoor wordt in het onderzoekprogramma 'Kennis voor Klimaat' momenteel nader onderzocht hoe overstromingsverzekeringen kunnen bijdragen aan het beheersen van de risico's in buitendijkse gebieden en welke invloed de risicoperceptie van bewoners en bedrijven heeft op de effectiviteit van zo'n verzekering.

Het is verstandig om een efficiënte schaderegeling voor overstromingen te ontwikkelen voordat een nieuwe overstroming plaatsvindt. Idealiter verzacht een financieel arrangement voor overstromingsschade de gevolgen van toenemende risico's, terwijl het voldoende prikkels verschaft aan zowel de overheid als huishoudens om de kosten van overstromingen zo laag mogelijk te houden via preventie en beperking van schade. Een grotere rol van private verzekeraars in het vergoeden van overstromingsschade is wenselijk met het oog op het klimaatbestendig maken van Nederland op de lange termijn. Het is dus van belang dat de overheid de verkenning van een publiek-private overstromingsverzekering die zij heeft onderbroken vanwege de huidige economische situatie weer gaat hervatten in de toekomst, om zo samen met het Verbond van Verzekeraars tot een duurzame oplossing voor dit vraagstuk te komen.

